

Nr 194.

Av herrar Holmbäck och Herlitz, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löne- och pensionsreglering för professorer och vissa andra akademiska lärare m. fl.

I proposition nr 12 angående löne- och pensionsreglering för professorer och vissa andra akademiska lärare m. fl. har Kungl. Maj:t framlagt förslag om bland annat ändrade bestämmelser rörande de ekonomiska förmåner, som statsverket bereder docenterna. Under det att nu docenterna kunna erhålla docentstipendier, föreslås i propositionen, att de skola kunna erhålla extra ordinarie anställning i sin egenskap av docenter. Anställningstiden skall bliva sex år, fördelade på två treårsperioder och med möjlighet till förlängning under ett sjunde år.

Den angivna tidslängden för den extra ordinarie anställningen går tillbaka till reglerna för den tidslängd under vilken en docent kan få innehava docentstipendium. Docent kan tilldelas docentstipendium för två treårsperioder med möjlighet till förlängning för särskilda fall under ett sjunde år. Till en början avsåg man att förlängning skulle förekomma endast i undantagsfall, och bestämmanderätten om det sjunde året låg hos Kungl. Maj:t. I praxis gick emellertid utvecklingen redan tidigt i den riktningen att förordnande som docentstipendiat under sammanlagt sju år blev vanligt. Genom kungörelse den 12 juni 1942 överflyttades bestämmanderätten rörande det sjunde året till kanslern för rikets universitet, och kanslern har regelmässigt medgivit förlängning under ett sjunde år. Utvecklingen är angiven i universitetsberedningens betänkande del I (SOU 1946:9 s. 29).

De nu föreslagna bestämmelserna möjliggöra icke en motsvarande praxis rörande det sjunde året för den extra ordinarie anställningen. Det sjunde anställningsåret skall kunna åtnjutas endast av den docent, som blivit förhindrad i sin forskningsverksamhet av sådan vikariatstjänstgöring å högre befattning vid universitet och högskola, som förekommit i mera avsevärd omfattning. På de skäl som motivera denna ståndpunkt skola vi icke gå in. Det må endast antecknas, att Sveriges docentförbund, enligt vad som upplyses i propositionen (s. 52), förklarar sig tillfreds med det i propositionen framlagda förslaget. Det är också uppenbart, att Kungl. Maj:ts förslag taget som helhet innebär betydande fördelar framför de nuvarande bestämmelserna. Dessa tolkas i praxis så, att tid under vilken docentstipendiat innehåft men icke uppburit docentstipendium (t. ex. på grund av att han uppehållit vakant professor eller professur, vars innehavare var stats-

Bihang till riksdagens protokoll 1952. 3 saml. Nr 194—202.

råd) icke inräknas i stipendietiden. Det vore önskligt att de nya reglerna avfattades så, att motsvarande tillämpning vore möjlig även i framtiden. Just beträffande det sjunde året ha emellertid på en punkt, som måhända icke varit föremål för uppmärksamhet under propositionens utarbetande, de nya reglerna på vissa håll blivit föremål för oro. Vi skola i det följande tillåta oss att beröra den.

Om de nya reglerna antagas av riksdagen, torde de nuvarande docentstipendiaterna bliva förordnade att inneha extra ordinarie anställning under den tid, som för varje särskild docent kan återstå för hans innehav av docentstipendium. Detta betyder t. ex. att en docent, som innehaft docentstipendium under fyra år, blir förordnad att innehava extra ordinarie anställning under två år. Utan uttrycklig övergångsbestämmelse i annan riktning torde han emellertid icke kunna erhålla det sjunde året under annan förutsättning, än att han under de tidigare sex åren hindrats i sin forskningsverksamhet av förordnande som vikarie på högre tjänst. Då docenten planlade den forskningsverksamhet, han skulle komma att utöva under docentstipendietiden, kunde han emellertid med fog förutsätta, att han skulle få behålla sitt docentstipendium under sammanlagt sju år. De nya reglerna kunna därför för honom innebära en beskärning av en förmån, vilken han trots sig hava rätt att räkna med.

Med särskild styrka gäller denna tankegång beträffande docentstipendia-ter, vilka vid tiden för ikraftträdandet av de nya bestämmelserna innehava sina docentstipendier under femte och sjätte åren. Den kan emellertid gälla även docenter, vilka innehaft docentstipendium kortare tid. Såsom universitetsberedningen framhållit i sitt nyssnämnda betänkande (s. 29) kräver nämligen nutida vetenskapligt arbete ofta planerande på lång sikt. 1948 års universitetslönekommitté föreslog också en tid av sju år för innehav av extra ordinarie anställning för docent, och i syfte att bereda docenten en tid av denna utsträckning ograverad av vikariatstjänstgöringar föreslog kommittén att sjuårsperioden skulle kunna förlängas med ett år, i undantagsfall mera, för den som sett sin forskningsverksamhet i avsevärd mån hindras av dylik tjänstgöring. Önskvärdheten av att en docent för forskningsarbete får en tid av sju år ograverad av vikariatstjänstgöring har även betonats av större akademiska konsistoriet i Uppsala i dess remissyttrande över kommitténs förslag.

Skäl torde alltså finnas för en bestämmelse att docent, som den 1 juli 1952, då de nya reglerna komma att träda i kraft, innehar docentstipendium, får möjlighet till förlängning till sju år av den tid, han sammanlagt får innehava docentstipendium och därefter extra ordinarie anställning, oavsett att han icke under de två treårsperioderna i avsevärd mån hindrats i sin forskningsverksamhet av vikariat på högre tjänst. En bestämmelse i denna riktning skulle tydligen få karaktär av en övergångsbestämmelse. I propositionen (s. 64) föreslås att övergångsbestämmelserna skola ankom-

ma på Kungl. Maj:t. Då det emellertid här gäller en viss avvikelse från regeln om tidslängden för den nya anställningsformen, synes riksdagen böra göra ett uttalande i frågan.

Vi föreslå därför,

att riksdagen vid bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 12 ville göra det uttalandet att docent, som den 1 juli 1952 innehar docentstipendium, skall kunna — oavsett att han under sitt innehav av docentstipendium eller extra ordinarie anställning icke i avsevärd grad hindrats i sin forskningsverksamhet av vikariat på högre befattning vid universitet och högskolor — i särskilda fall berättigas att innehava extra ordinarie anställning som docent så länge att den sammanlagda tiden för hans innehav av docentstipendium och extra ordinarie anställning går upp till sju år.

Stockholm i januari 1952.

Åke Holmbäck.

Nils Herlitz.
